

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ В ДОНЕЦЬКОМУ РЕГІОНІ

Наукові праці МАУП, 2001, вип. 1, с. 99–101

Антикризове регулювання найчастіше визначають як макроекономічну категорію, яка включає організаційні, економічні та нормативно-правові заходи впливу на підприємства з боку держави в цілях захисту їх від кризових ситуацій. До цього також додають, що такий вплив повинен протидіяти загрозі банкрутств, але якщо функціонування підприємств недоцільне і банкрутство неминуче, то антикризове регулювання розповсюджується і на процес ліквідації підприємств. Багато авторів, розглядаючи питання антикризового регулювання та антикризової політики, надто велику увагу приділяють саме докладному розгляду банкрутства й усіх процедур, пов'язаних з ним.

Але, на наш погляд, таке визначення потребує деяких коригувань.

Ще у недалекому минулому більшість підприємств Донецької області виявилися нездатними до швидкого входження у систему ринкових відносин. Це спричинило глибокий спад виробництва у 1991–1997 рр. У базових галузях промисловості за цей період виробництво зменшилося наполовину. Значно зросли деякі міжгалузеві й внутрішньогалузеві диспропорції. Висока витратність й досі залишається істотною проблемою економіки області.

Така ситуація зумовлена тим, що Донбас є найбільшого вугільним регіоном. Вугільна промисловість Донецького регіону представлена 105 вугледобувними, 12 шахтобудівними та 25 збагачувальними фабриками, що складає 74 % вугільних підприємств України. Зазначимо, що вугільна промисловість в усіх країнах Європи ще з 80-х років переживає важкі часи і знаходиться у згорнутому стані [2].

Але за три останні роки промисловість Донецької області, вугільна в тому числі, нарощує обсяги виробництва. Так, якщо у 1997 р. було видобуто 42 млн т вугілля, у 1998 р. — майже 44, то у 1999 р. — вже 45,1 млн т. У 2000 р. очікується видобуток на рівні 45,6 млн т. Таким чином, за

1997–2000 рр. приріст обсягів видобутку складатиме 3,6 млн т, тобто 8,6 % [2].

Донецька область є також могутнім металургійним регіоном. Металургійна галузь області охоплює 39 підприємств. В області виробляється майже половина всього обсягу металопродукції України. Металургія сьогодні є галуззю регіону, що динамічно розвивається. У 1999 р. виробництво основних видів металопродукції збільшилося на 12,6 %, а за 8 міс. 2000 р. виплавка чавуна зросла на 13,3 %, сталі — на 17,7, прокату — на 19, виготовлення коксу — на 17,7 % [2].

Виходячи з цього зараз потрібно говорити не про масові банкрутства, а зосередити увагу на питаннях, що ставить перед нами економічне зростання. Як відомо, стійкий соціально-економічний розвиток регіону неможливий без відповідного розвитку інвестиційної діяльності. Тому питання, пов'язані з цим, повинні стати складовою антикризової політики в Україні.

Отже, сьогодні після тривалої кризи в економіці України нарешті з'явилися деякі ознаки пожвавлення. Зростає обсяг валового внутрішнього продукту, промислового виробництва та інвестицій, у тому числі іноземних. В окремих регіонах (м. Київ, Київська і Донецька області та ін.) економісти констатували навіть інвестиційний бум. Справді, у 1998–1999 рр. Донецька область, наприклад, піднялася із сьомого на третє місце серед регіонів України за сумарним обсягом залучених іноземних інвестицій. Зростає також і внутрішнє інвестування [3].

Однак, незважаючи на таке зростання (чи завдяки цьому зростанню), актуальною стає проблема довгострокового інвестування та масового проектного фінансування, здатного стати спрямовуючим стрижнем того стихійного інвестиційного буму, що розгортається у регіоні.

Розвиток проектного фінансування передбачає кредитування на строки понад три роки з пільговим періодом та гнучкими ставками відсотків.

Антикризова політика у державі та в регіоні неможлива без посиленої уваги до питань розвитку інвестиційного процесу. Цей висновок підсилюється двома обставинами, на котрі варто звернути увагу.

По-перше, Донецька область є одним з найбільш економічно масштабних регіонів України. У ній виробляється майже 20 % валового внутрішнього продукту держави [2]. Область має значний промисловий потенціал і трудові ресурси. Крім того, характерною рисою Донецької області є її висока інтеграція в економіку України, тобто тісний взаємозв'язок з господарством усіх регіонів. Тому посилення інвестиційних процесів та їх упорядкування саме тут швидко вплине у позитивному напрямі на стан економіки всієї країни.

По-друге, важка промисловість, за визначенням, запрограмована на довгострокові інвестиції, проектне фінансування. А це вже є якісно новим етапом у порівнянні з короткостроковим і деякою мірою стихійним інвестуванням останніх часів. Це висуває нові вимоги як до антикризової політики в державі, так і до ролі й місця обласної влади.

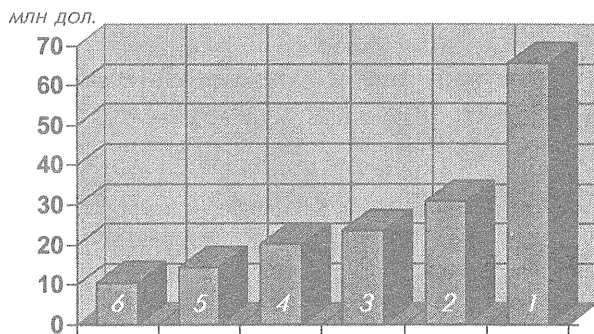
Складовою розв'язання всіх цих проблем повинна стати відповідна інституційна інфраструктура для подальшого розвитку і впорядкування інвестиційних процесів. Помітні кроки на цьому шляху вже зроблені. Так, для управління інвестиційним процесом у регіоні була створена Рада з питань спеціальних економічних зон і спеціального режиму інвестиційної діяльності в Донецькій області.

У 1998 р. у Донецькій області були створені дві спеціальні економічні зони — "Донецьк" і "Азов", а статус територій пріоритетного розвитку отримали 22 міста і 5 сільськогосподарських районів.

Із введенням нових умов інвестування інвестиційна привабливість регіону різко зросла. Про це свідчать такі дані: накопичені прямі іноземні інвестиції у Донецький регіон на 1 січня 2000 р. склали 259,4 млн дол. США (8 % загального обсягу інвестицій в Україну). Лише у 1999 р. в регіон надійшло іноземних інвестицій на суму 150,6 млн дол. [3].

На територіях пріоритетного розвитку в регіоні на 1 січня 2000 р. затверджено 65 інвестиційних проектів, 42 з яких вже реалізуються. Обсяг інвестицій за проектами, що реалізуються, склав 302067,9 тис. дол., з них 62 % (102296,0 тис. дол.) — іноземні інвестиції (див. таблицю) [1].

Основна частка інвестиційних проектів припадає на галузі важкої промисловості (рисунок) [1]. Реалізація інвестиційних проектів передбачає

Обсяги інвестицій, що надійшли за галузями економіки:

- 1 — чорна металургія; 2 — харчова промисловість;
3 — транспорт і зв'язок; 4 — вугільна промисловість;
5 — хімічна промисловість; 6 — інші

Реалізація інвестиційних проектів у Донецькому регіоні на територіях пріоритетного розвитку станом на 1 січня 2000 р.

тис. дол. США

Місто (район)	Затверджено		Реалізується				
	кількість проектів	обсяг інвестицій за проектами	кількість проектів	обсяг інвестицій за проектами	отримано інвестицій всього	у тому числі іноземних	
						обсяг інвестицій	у % до отриманих
Область	65	539532,1	42	302067,9	164923,0	102296,0	62,0
Донецьк	25	240766,7	20	175718,3	104465,7	73479,6	70,3
Горлівка	13	129882,0	5	21177,6	14258,6	—	—
Маріуполь	3	61695,0	1	18992,0	15929,2	15929,2	100,0
Червоноармійськ	6	52056,0	6	52056,3	13305,8	1013,0	7,6
Макіївка	5	21745,0	3	17345,0	5054,6	2355,8	46,6

створення 9 тис. нових і збереження 18 тис. наявних робочих місць.

Для активізації залучення іноземних і стимулювання внутрішніх інвестицій та покращення інвестиційної привабливості регіону потрібно:

- удосконалювати законодавство щодо правових умов залучення інвестицій;
- забезпечити сприятливі умови для розвитку проектного фінансування шляхом створення механізмів заохочення банків надавати довгострокові кредити реальному сектору (що призведе до збільшення надто малої частки кредитних ресурсів у фінансуванні інвестицій);
- запровадити механізм страхування ризиків внутрішніх та іноземних інвесторів шляхом створення страхових компаній, можливо, з участю великих іноземних страхових компаній, забезпечити тим самим вихід на міжнародні страхові ринки;
- активно розвивати інституціональну інфраструктуру інвестиційної діяльності;
- удосконалювати правову базу фондового ринку;
- надати регіональній владі більш широкі повноваження для стимулювання інвестиційної активності, наприклад повноваження у сфері запозичення ресурсів на європейських ринках капіталу.

Сучасна регіональна інвестиційна стратегія повинна передбачати:

- створення програм реструктуризації великих промислових підприємств, комплексів і галузей за участю комерційних банків;
- збільшення питомої ваги малого та середнього бізнесу в економіці регіону.

Сьогодні від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, становище і технічний рівень оснащення основних фондів підприємств, хід структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних і екологічних проблем. Інвестиції є основою для розвитку окремих підприємств, галузей, регіонів і економіки в цілому. Тому антикризова політика в регіоні повинна містити в собі інвестиційну складову.

Література

1. *Донецкая область в 1999 году: Стат. ежегодник.* — Донецк, 2000. — 320 с.
2. Кулик В. На острие // *Компаньон.* — 2000. — № 39.
3. *Україна у цифрах у 1999 році: короткий стат. довід.* — К., 2000. — 261 с.